

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kovács Kázmér ügyvéd által képviselt felperes neve felperesnek a dr. Szabó Szilvia jogtanácsos által képviselt Adó-és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Központi Hivatal alperes ellen adóügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2007. október 18-án kelt 16.K.33.819/2006/8. sorszámú jogerős ítélete ellen a felperes részéről 9. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán, az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 16.K.33.819/2006/8. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 100.000 (egyszázezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 597.000 (ötszázkilencvenhétezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a 2001. április 9-én kelt és 2001. november 13-án módosított kölcsönszerződés alapján 20.000.000 Ft gazdavitelt nyújtott a ... Szövetkezetnek (továbbiakban adós) 80 %-os mértékű állami készfizető kezességvállalás mellett. A kölcsönszerződés megkötésekor az adós nevében eljáró személynek, X.Y-nak nem volt jogosultsága a cég képviseletére, az csak 2000. november 16-ig állt fenn. Az adósnak 2000. november 16-tól 2002. november 8-áig terjedő időszakban nem volt cégjegyzésre jogosult képviselője, ezt követően e személy X.Yné lett.

A kölcsönszerződés biztosítékai a következők voltak: beszámítás, ingóságokra alapított zálogjog, állami készfizető kezességvállalás, árbevétel bankhoz történő csatornázása. A 2001. április 9. napján

kelt szerződésben X.Y. kötelezettséget vállalt arra, hogy a folyósított kölcsön 20 %-ának és féléves kamatának megfelelő összeget, 5.500.000 Ft óvadék címén leköti. A felperes kölcsön első részletének folyósításakor számlanyitási díjként 200.000 Ft-tal is megterhelte az adós bankszámláját.

Az adós a 2003. április 10-i második tőketörlesztési, valamint az ezt követő fizetési kötelezettségeinek nem tett eleget, 2004. július 16-tól felszámolás alá került. Az alperes a felszámoló felé 22.638.679 Ft követelést jelentett be. Részére a felszámoló 2004. december 2-i keltezéssel a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 3. § (4) bekezdés c) pontjában foglaltak alapján olyan nyilatkozatot adott ki, hogy „a követelés a felszámolási eljárás során várhatóan meg nem térülő követelés”. A felperes a felszámolási eljárásban a regisztrációs díjat nem fizette be, nem vált hitelezővé.

A felperes az óvadék összegét a tőketartozás csökkentésére számolta el, ennek folytán a kölcsönszerződésből származó tőke követelése 12.427.879 Ft volt. Ennek 80 %-a, azaz 9.942.303 Ft tekintetében kérte a kezesség beváltását, amit az első fokú adóhatóság elutasított.

A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 8429886724 számú határozatában az első fokú határozatot helybenhagyta. Döntését a Polgári törvénykönyvről szóló, többször módosított 1959. évi IV. törvény (továbbiakban Ptk.) 276. § (1) és (2) bekezdéseiben, az adózás rendjéről szóló, többször módosított 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban Art.) 117. §-ában, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban Hpt.) 78. § (1) és (4) bekezdéseiben, a mezőgazdasági termelők kibontakozásának hitelkonstrukciójáról és a gazdahitel programról szóló 30/2000. (III. 10.) Kormányrendelet (továbbiakban Korm.r.) 8., 10., 12. §-aiban, a 2001 évben állami kezességvállalás biztosításával engedélyezett agrárhitel-programokról és az agrár-logisztikai beruházások 2001 és 2002 évi állami támogatásáról szóló 57/2001. (IX.21.) FVM rendelet (továbbiakban FVM r.) 2. § (1) bekezdésében, 3. és 5. §-aiban, valamint az állam által vállalt kezesség előkészítésének és a kezesség beváltásának eljárási rendjéről szóló 151/1996. (X.1.) Kormányrendeletben (továbbiakban Rendelet) foglaltakra alapította. Határozatát azzal indokolta, hogy a felperes a hitelezési eljárás során és azt követően megsértette a gondos eljárás kötelezettségét és a rá vonatkozó szabályokat. Olyan személlyel kötött megállapodást, aki nem volt jogosult az adós képviselőjére, számla feletti rendelkezési jogra, ezért a kölcsönszerződés joghatályosan nem jött létre. Nem vonta be az adós által felajánlott ingatlanra alapítható jelzálogjogot a biztosítékok körébe és nem értesítette a kezest az óvadéki szerződés létrejöttéről. Az óvadék a kölcsönből

származik, így az adós nem kapta meg a teljes hitelösszeget, ami jelentősen hozzájárult felszámolásának bekövetkezéséhez. A felperes a felszámolás kezdetéig nem kísérelte meg a követelést érvényesítését, pedig ekkor még rendelkezésre álltak olyan vagyonelemek, amelyek révén a tartozások egy része fedezhető lett volna. A felperes nem kísérte figyelemmel az adós pénzügyi-gazdasági helyzetének alakulását, és elmulasztotta a felszámolói igény bejelentést, a regisztrációs díj befizetését. Mindezek miatt megszűnt a kezes helytállási kötelezettsége, a kezes ugyanis a jogosult hibájából került olyan helyzetbe, amely teljesítés esetén megfosztaná őt a kielégítési alapjától. Hangsúlyozta az alperes, hogy nem állhat helyt olyan kötelezettségekért, amelyekről a szerződés megkötésekor nem volt tudomása. Az állami kezességvállalás csak támogatási célra fordított hitelre terjed ki. A felperes eljárása az állami kezességvállalás által nyújtott biztonsággal való visszaélést valósítja meg.

A felperes keresetében az adóhatósági határozatok hatályon kívül helyezését kérte azzal, hogy az ezzel egyidejűleg elrendelt új eljárás eredményeként az adóhatóságnak a kezesség beváltása iránti kérelemének helyt adó döntést kell hoznia.

A felperes azzal érvelt, hogy a határozatok nem felelnek meg a Ptk. 273. § (2) bekezdésében, 276. § (2) bekezdésében, a Hpt. 78. § (1) és (4) bekezdéseiben foglaltaknak. Az alperes nem bizonyította a nem kellő gondosságú banki eljárást, a követelés behajthatatlanságát, a hátrányosabbá vált kezesi pozíciót és az ezek közötti ok-okozati összefüggést sem.

Az első fokú bíróság a felperes keresetét elutasította, jogi álláspontja a következő volt:

Az alperes a határozathozatalhoz szükséges tényállást teljes körűen tisztázta, és bizonyította, hogy a behajthatatlanság részben a felperes magatartására, a felperesi adóskövetés hiányosságaira vezethető vissza. A felperesi gondosság hiányára utal az a körülmény is, hogy a hitelszerződés megkötésekor a szerződést aláíró nem volt jogosult az adós képviselőjére. Az alperes jogszerűen alapította érdemi döntését a határozatában megjelölt törvényhelyekre, amelyek közül nem zárható ki az FVM rendelet sem. A felperes jogsértően nem szerepeltette a kölcsönszerződésben a szerződést biztosító mellékkötelezettségek között az óvadéki szerződést, ennek létrejöttéről a kezeset nem értesítette. Az óvadék miatt az adós nem rendelkezhetett a teljes hitelösszeg felett, ezért csak részben tudta megvalósítani a pályázati célokat. A felperes nem ellenőrizte a folyósított kölcsön tényleges felhasználását. A felperes, aki a felszámolási eljárásba nem lépett be és a regisztrációs díjat nem fizette be elzárta a követelés behajtásának lehetőségét a kezes előtt. Jogról mondott le abban az esetben is, amikor az adós pályázatában szereplő fedezetként felajánlott ingatlant nem vonta be a biztosítékok

körébe és nem tett semmit annak érdekében, hogy a felszámolás kezdő időpontjáig követelését érvényesítse.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte annak hatályon kívül helyezését, kereseti kérelme szerinti döntés meghozatalát, vagy az ítélet hatályon kívül helyezése mellett az adóhatósági határozatok megváltoztatását, a 9.942.303 Ft részére történő kiutalását.

A felperes azzal érvelt, hogy a határozatok jogszabálysértők, mivel figyelmen kívül hagyják a Ptk. 276. § (2) bekezdése szerinti rendelkezést. A kezesi mentesülésére alapot adó tényállás, illetve ennek törvényi feltételei nem kerültek feltárássra, illetve megállapításra. Az alperes nem bizonyította a kezes mentesülésének feltételeit. Nem releváns, hogy az óvadéki szerződés - amely csak többletbiztosítéknak minősül - szerepel-e vagy sem a kölcsönszerződésben, mivel olyan összeg kapcsán nyújtotta be kérelmét az adóhatósághoz, amelyre kiterjedt az állami készfizető kezességvállalás. X.Y. a Ptk. 221. § (1) bekezdése szerint olyan jóhiszemű álképviselőnek tekintendő, eljárását a későbbi képviselő jóváhagyta. A kölcsönszerződést létrejöttek, az állami készfizető kezességvállalást érvényesnek kell tekinteni. Az adós pályázatában felajánlott ingatlan fedezetként nem lehetett bevonni, mivel azt 8.000.000 Ft és járulékai erejéig már jelzálogjog terhelte. Csak a kölcsönszerződés létrejöttét követő kezesi pozíciót hátrányosan érintő változások eredményezhetik a készfizető kezes mentesülését. Az alperes és a bíróság pedig figyelmen kívül hagyta a kölcsönszerződésbe foglalt biztosítékokat. A felszámolási eljárásban a követelés megtérülését nem az ő mulasztása, hanem a fedezet hiánya zárta ki. A hitel-utógondozási feladatok sikertelenségéért a kezes a bankot objektív alapon nem teheti felelőssé. Az FVM rendelet szabályai a jogvita eldöntésére nem lehetnek irányadók, mivel azok a hitelszerződés megkötése után léptek hatályba.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte, a határozatában és a korábbi nyilatkozataiban foglaltakat fenntartotta. Hivatkozott arra is, hogy a zálogtárgyul szolgáló ingóságok és az árbevétel bankhoz csatornázása - az adós helyzetére figyelemmel - nem jelentett fedezetet, és a felperes nem élt az ingó zálogtárgyak végrehajtási eljáráson kívüli értékesítésének lehetőségével sem. A felperes nem jelölt meg olyan jognyilatkozatot, amely igazolná, hogy X.Yné a szerződést utólag jóváhagyta volna.

A felperes az alperesi ellenkérelemre adott válasziratában, kifogásolta, hogy az alperes olyan körülményekre is hivatkozik, amelyek az érdem döntésében nem szerepelnek. Hangsúlyozta, hogy készfizető kezesség esetén a hitelező nem köteles közvetlenül először az adóstól megkísérelni a behajtást.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Osztja a Legfelsőbb Bíróság a felperes jogi álláspontját a tekintetben, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárás során az alperes nem hivatkozhat olyan tényekre és jogcímekre, amelyek nem képezték érdemi döntésének alapját, és nem merültek fel az első fokú bírósági eljárás során sem. (Art. 143. § (1) bekezdése, Pp. 275. § (1) bekezdése, KGD 2000.149., BH 2002.283., BH 2002.447.) Ezért a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem vizsgálta meg a zálogtárgyul szolgáló ingóságokkal, a végrehajtási eljáráson kívüli értékesíthetőséggel, az árbevétel bankhoz csatornázásával kapcsolatos alperesi érvelést.

A kölcsönszerződést, a módosított kölcsönszerződést nem vitásan nem az adós képviselőjére jogosult személy írta alá. A kölcsön folyósítására is olyan időszakban került sor, amikor az adósnak nem volt cégjegyzésre jogosult képviselője bejelentve a cégnyilvántartásba. Az alperes és az első fokú bíróság tehát iratszerűen állapította meg X.Y. képviseleti jogosultságának hiányát, az álképviselőt. A felperes ugyanakkor alappal hivatkozott arra, hogy amennyiben a képviselt, illetve képviselőre jogosult képviselő az álképviselő nyilatkozatát, eljárását utólag jóváhagyja, akkor a szerződést érvényesen, joghatályosan létrejöttek kell tekinteni. A jóváhagyás kifejezett nyilatkozattal és ráutaló magatartással is megadható. A perbeli esetben ez utóbbi következett be, mivel az adós magára nézve a kölcsönszerződést, annak módosítását, és az abból folyó jogokat és kötelezettségeket irányadónak tekintette. Az adós a folyósított pénzüsszeget ugyanis befogadta, és abban az időszakban, amikor már képviselőre jogosult személy is volt az adósnál, akkor e személy a felperes számára lehetővé tette a helyszíni szemle megtartását, és abban közre is működött. E személy a kölcsönszerződés és a gazdahitel program alapján történő ellenőrzés ellen semmilyen kifogást nem emelt, a gazdahitel folyamatos felhasználására vonatkozóan részletes nyilatkozatot is tett. A felperes tehát helytállóan hivatkozott a Ptk. 221. § (1) bekezdésére, valamint arra, hogy a képviseleti jog hiányát az utólagos jóváhagyás orvosolta (BH 2004.181., BDT 2008.1744.).

A Támogatási okirat és a kölcsönszerződések tartalmazzák, hogy a kölcsön célja gazdahitel nyújtása, a Támogatási okirat szerinti fejlesztési cél megvalósulása. A hitel folyósítására jogszerűen tehát csak ennek megfelelően kerülhetett volna sor (Korm.r. 7. §, Hpt. 71. § (1) és (4) bekezdés).

A Legfelsőbb Bíróság jogi álláspontja szerint nincs jelentősége annak, hogy az óvadéki szerződés - amely többletbiztosítéknak minősül - feltüntetésre került-e vagy sem a kölcsönszerződésben,

illetve a díjak adósra terhelése jogszabály által nem tiltott és megfelel-e vagy sem a banki gyakorlatnak. Ügydöntő jelentősége annak van, hogy a felperes a hitelezési célra folyósított, illetve olyan összeg kapcsán nyújtja-e be kérelmét az adóhatósághoz, amelyre kiterjedt az állami készfizető kezességvállalás.

Osztja a Legfelsőbb Bíróság az alperes és az első fokú bíróság jogi álláspontját a tekintetben, hogy a gazdahitelnek az óvadék lekötésére, illetve a díjak megfizetésére fordítása ellentétes hitel rendeltetésével. Az iratokból megállapíthatóan azonban a felperes beváltási igényét nem az óvadékkal érintett körben terjesztette elő. Ennél fogva az ezzel kapcsolatos magatartás nem vezethet a kezes mentesüléséhez (Kfv.I.35.182/2006/7. számú ítélet).

A Legfelsőbb Bíróság ugyanezen felek között korábban folyamatban volt perben hozott Kfv.I.35.463/2007/6. számú ítéletében már megállapította, a perbeli jogvita elbírálására a 2001. szeptember 21-én hatályba lépett FVM r. szabályai nem alkalmazhatók.

A Legfelsőbb Bíróság annak megismétlése nélkül változatlanul fenntartja azt a korábbi jogi álláspontját, hogy a gazdahitelhez kapcsolódó állami készfizető kezesség - a közjogi elemek miatt - nem azonosítható a polgári jog által szabályozott kezességgel (Kfv.I.35.464/2007/6., Kfv.I.35.299/2007/9., Kfv.I.35.463/2007/6.).

Kiemeli e körben a Legfelsőbb Bíróság, hogy az állami készfizető kezesség a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg egy közigazgatási döntéssel jön létre, és finanszírozására a központi költségvetésből kerül sor. Ennek megfelelően a készfizető kezes pozíciója a közigazgatási döntésnek és a Támogatási okiratnak megfelelő kölcsönszerződésben foglaltakon alapul. A készfizető kezesség a kezes és a jogosult között jön létre közigazgatási aktussal és határozattal, és a kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt, és a Ptk 272. § (1) bekezdése, 273. §-a értelmében sem válhat terhesebbé, mint amilyen az elvállaláskor volt. Az állam a készfizető kezességet abban a tudatban vállalja el, hogy a hitelintézet a rá vonatkozó jogszabályok szerinti szakmai gondosságot tanúsítja, és a saját maga által is támasztott követelményeknek és jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jár el. Az Art. 117. §-a szerinti szabályozásból következően pedig az adóhatóság jogosult és köteles a beváltás jogszabályban előírt feltételeinek teljesülését vizsgálni. Abban az esetben, ha a hitelintézet eljárása a feltételeknek nem felel meg, akkor a beváltás iránti kérelmet el kell utasítania.

Az ismertetett és alperesi határozatban nevesített jogszabályi rendelkezésekből következően a készfizető kezességet vállaló állam

nincs abban a helyzetben, hogy a gazdahitellel kapcsolatosan, a beváltási igényt megelőzően ellenőrizzen. A Korm.r. 11. § (3) bekezdése ezért telepíti az ellenőrzési jogkört a hitelintézethez.

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (továbbiakban Cstv.) 37. § (1) és (3) bekezdése értelmében a felszámolási hirdetmény közzétételétől számított legfeljebb 1 éves jogvesztő határidőn belül lehet hitelezői igényt bejelenteni. Jogvesztőnek minősített egy éves határidő elteltével a jogosult nem érvényesítheti az adóssal szemben fennállott hitelezői igényét, annak kielégítésére az adós vagyonából nem kerülhet sor.

A perbeli esetben a felperes hitelezői igényét az adós elleni felszámolási eljárásban nem jelentette be, regisztrációs díjat nem fizette be. Ennél fogva olyan követelésbiztosító jogról mondott le, amely a készfizető kezesség járulékos jellege folytán az igényérvényesítés tekintetében a készfizető kezesre is kihat (Ptk. 276. § (2) bekezdése). Alaptalan tehát az a felperesi érvelés, mely szerint a megtérülésének lehetőségét nem az ő magatartása, hanem a fedezet hiánya zárta ki.

A kezesség járulékos jellege folytán - amely mind az egyszerű, mind a készfizető kezességre jellemző - a kezes helytállási kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért felelősséget vállalt. A kezes felhozhatja mindazokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet, illetve érvényesíthetne a jogosulttal szemben. (Ptk. 273. § (2) bekezdése) Amennyiben a fő követelés bírói úton való érvényesíthetősége elévülés vagy jogvesztés okából megszűnik, erre a kezes is hivatkozhat. A Cstv. az igényérvényesítésre nem elévülési, hanem jogvesztő határidőt állapít meg. A fő kötelezett tekintetében bekövetkezett - jogvesztő határidő elmulasztása miatti - jogvesztés pedig a kezesség járulékos jellege folytán a készfizető kezesre is kihat. Amennyiben a jogvesztés bekövetkezik, az már nem vizsgálható, hogyha erre nem került volna sor, akkor egy majdan befejezett felszámolási eljárásnak mi lett volna az eredménye, mivel ennek nincs, és nem is lehet ügydöntő jelentősége.

Utal e körben a Legfelsőbb Bíróság arra is, hogy a Cstv. 38. § (3) bekezdése szerinti szabályból következik, hogy a felszámolás kezdő időpontja után a gazdálkodó szervezet ellen felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni. A perbeli esetben az alperes jogszerűen és megalapozottan utasította el a felperes beváltási igényét a Ptk. 276. § (2) bekezdése értelmében, mivel a felperes olyan követelésbiztosító jogról mondott le, amely alapján az alperes a rá átszálló követelésre kielégítést kaphatott volna. A felperes által elkövetett, a Korm.r. és a Hpt. 78. § (1) és (4) bekezdéseiben meghatározott szabályoknak meg nem felelő felperesi magatartások közül tehát ez az, amelyik önmagában megalapozza a

felperesi kereset elutasítását és az első fokú ítélet hatályában fenntartását.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság az első fokú bíróság ítéletét - mint érdemben helyes döntést - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A pervesztes felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felülvizsgálati perköltség megfizetésére.

A felülvizsgálati eljárási illetékre vonatkozó ítéleti rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdésében és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésében foglaltakon alapul.

Budapest, 2009. április 9.

***Dr. Lomnici Zoltán sk. tanácselnök, Dr. Kárpáti Magdolna sk. előadó
bíró, Dr. Kurucz Krisztina sk. bíró***